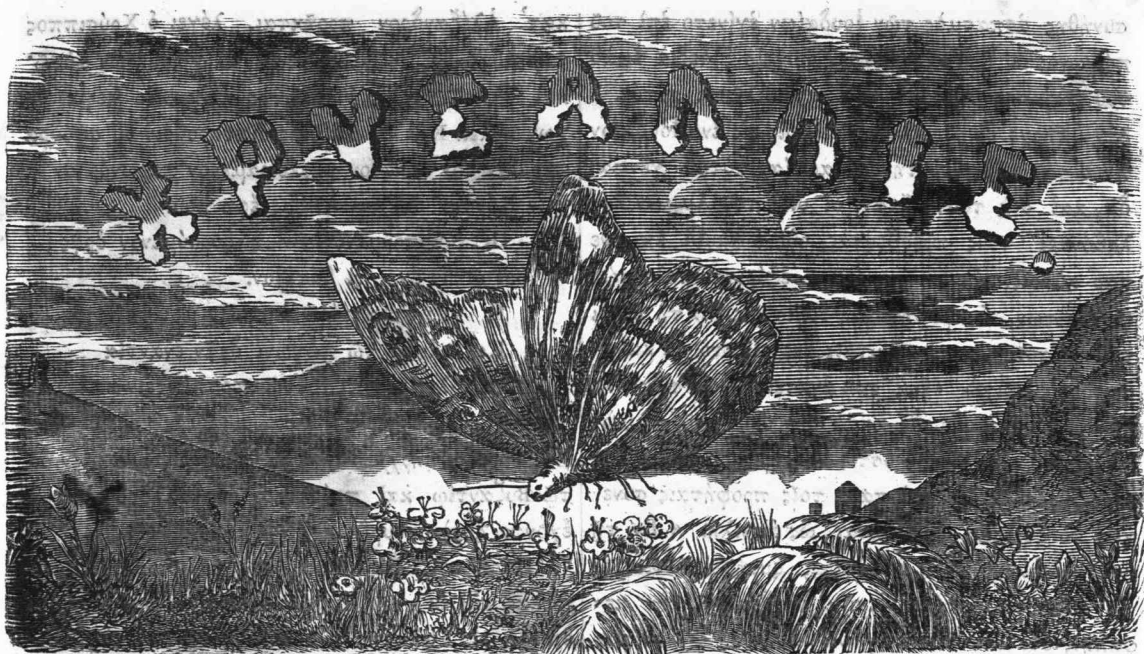

ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ—ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΑ—ΠΟΙΚΙΛΙΑ.

ΤΟΜΟΣ Α΄.

30 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ, 1863.

| ΦΥΛΛΑΔΙΟΝ 23.

ΠΕΡΙ ΠΩΓΩΝΟΣ.

Ἐτύχε βεβαίως καμμίαν ἡμέραν, φίλτατε ἀναγνώστα, καθήμενός εἰς τὸ φερώνυμον τοῦ Χαύτα καφενεῖον καὶ ὑπὸ νοσταλγίας κατεχόμενος, ἥτις δὲ δὲν εἶνε τόσον σπανία εἰς Ἀθήνας, νὰ παρατήρησες τοὺς πορευομένους εἰς τὴν πρὸς τὰ Πιττήσια ἄγουσαν ὁδόν. Ἐν βεμβώδει καταστάσει διατελῶν δὲν ἀμφιβάλλω ὅτι ἀδιαφορῶν πρὸς πᾶν ἄλλο ἀντικείμενον ἔρριπτες ἐκουσιακουσίως τὰ βλέμματα ἐπὶ τὰς διαβαινούσας γλαυκώπιδας ἢ βοώπιδας Ἀτθίδας, καὶ τότε μόνον ἔφερες αὐτὰ ἀλλαχοῦ, ὅταν ἐκείναι ἐχάνοντο ἐν τῷ μέσῳ τοῦ κονιορτοῦ καὶ τῆς συρροῆς τῶν ἀνδρῶν. Τότε παρατηρῶν καὶ τούτους, δὲν ἐξεπλάγης ἀπαντῶν τοσοῦτον ποικίλας φυσιογνωμίας; Ὁ μὲν ἔφερε μόνον μύστακα, ἐπιμελῶς ἐστριμμένον, ἔτοιμος νὰ προσφέρῃ τὰ δύο ἄκρα τοῦ μύστακος αὐτοῦ ὡς μῆλα εἰς τὴν Ἑρίδα, ἐὰν αὕτη ἐπεθύμει ποτὲ νὰ ἐξασκήσῃ καὶ πάλιν τὸ σκανδαλῶδες ἔργον τῆς. Ὁ δὲ, ἐβάδιζε φέρων μακρὸν πώγωνα, ὥσπερ σύμπασα ἡ εὐλάβεια καὶ ἡ σοφία κατῴκει ἐν αὐτῷ. Ἐτερος ἠρέσκετο εἰς τὸ κατὰ τὸν ἀγγλικὸν τρόπον παρὰλληλόγραμμον ξύρισμα τοῦ πώγωνος· ἄλλος τέ-

λος, δίκην τράγου, ἔφερε κάτω τοῦ γενείου μακρὸν θύσανον ἢ, ἂν θέλητε, κινάβραν, νομίζων ὅτι ὅλος ὁ πολιτισμὸς τῆς Ἑσπερίας ἐπεσωρεύθη εἰς τὰς ὀλίγας ἐκείνας τρίχας. Καὶ ὅκτειρας μὲν τὴν ἀνθρωπίνην ματαιότητα διὰ τὴν παροδοξοτροπίαν ταύτην τῶν ἀνθρώπων ἂν ὁμως ἐγνώριζες, μέχρις οὗ ἐπιτευχθῇ ἡ ἐλευθερία αὕτη τοῦ ξυρίζειν τὸν πώγωνα κατ' ἀρέσκειαν, πόσαι θυσίαι ἐγένοντο, ἂν ἐμάνθανες ὁπόσαι ψυχὰι ἰφθίμων ἠρώων ἀπεστάλησαν εἰς τὸν Ἀδην ἐνεκα τοῦ πώγωνος αὐτοῦ, ὦ! τότε, φίλτατε ἀναγνώστα, ἤθελες μακκρίσει τὸν ἀγένειον μοναχὸν τοῦ Λυκαβητοῦ, εἰς τοῦ ὁποίου τὸ τετάνον καὶ στίλβον πρόσωπον, οὐδέποτε ἐφύη θρίζ, καὶ ὅστις ἐπομένως ἂν εἶχεν ὅλους τοὺς ἀνδρας μιμητάς, ἤθελε πολλὰ κακὰ διὰσκεδάσει· θέλω λοιπὸν σοὶ ἐκθέσει ἐν συνόψει τὴν ἱστορίαν τοῦ πώγωνος, ἀρχόμενος ἀπὸ τῶν ἀρχαίων χρόνων.

Ἄν λάθωμεν εἰς χεῖρας τὴν παλαιὰν διαθήκην, ἀπαντῶμεν ἐν τῷ Λευιτικῷ βιβλίῳ τὸν ἀρθρον ἀπαγορεύον εἰς τὸν ἐκλεκτὸν τοῦ Κυρίου λαὸν τὴν κουράν τοῦ πώγωνος. « Οὐ ποιήσετε σισόην ἐκ τῆς κόμης τῆς κεφαλῆς ὑμῶν, οὐδὲ φθερεῖτε τὴν ὄψιν τοῦ πώγωνος ὑμῶν. » Φαίνεται μάλιστα ὅτι ὁ

συνήθης ἀσπασμὸς τῶν Ἰουδαίων ἐγένετο ἐπὶ τοῦ πώγωνος « Καὶ ἐκράτησεν ἡ χεὶρ ἡ δεξιὰ Ἰωᾶβ τοῦ πώγωνος Ἀμεσαὶ τοῦ καταφιλῆσαι αὐτόν. » Δὲν ὑπῆρχε δὲ μεγαλειτέρα ὕβρις εἰς ἓνα Ἰουδαῖον ἢ νὰ τοῦ κόψωσι τὴν σεβασμίαν αὐτοῦ γενειάδα, καὶ διὰ τοῦτο ὅταν οἱ υἱοὶ τοῦ Ἀμμὼν ἐκλαβόντες τοὺς πρεσβευτὰς, οὓς ὁ Δαυὶδ ἐπεμψε παρ' αὐτοῖς, ὡς κατασκόπους, ἐξύρισαν τοὺς πώγωνάς των, ὁ προφητὰναξ ὀργισθεὶς ἐπὶ τῇ ὕβρει ταύτῃ, τοῖς μὲν πρεσβευταῖς ἐνετείλατο νὰ καθήσωσιν εἰς ἱερὶχὸν « ἕως τοῦ ἀνατεῖλαι τὸν πώγωνα αὐτῶν » ἐκήρυξε δὲ κατὰ τῶν υἱῶν τοῦ Ἀμμὼν παραχρῆμα πόλεμον, ὅστις καὶ χρόνιος ἀπέβη καὶ αἱματηρὸς. Ἀλλὰ καὶ παρὰ τοῖς προφῆταις συνεχὴς τὸ ξύρισμα ἀπαντᾷται ὡς ἀπειλή. « Ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ, λέγει ὁ Ἡσαΐας, ξυρήσει Κύριος ἐν τῷ ξυρῷ τῷ μεγάλῳ καὶ μεμισθωμένῳ τὴν κεφαλὴν, ἔτι καὶ τὸν πώγωνα ἀφελεῖ » « Καὶ πᾶς πώγων ξυρηθήσεται », ἐπαναλαμβάνει ὁ ἱερεμίας. Γνωστὸν δ' εἶναι ὅτι μέχρι τοῦδε οἱ Ἰσραηλιταὶ ἐπιμελῶς διατηροῦσι τὸν πώγωνα αὐτῶν.

Παρὰ τοῖς Ἀσιατικοῖς λαοῖς ὁ πώγων οὐχὶ μόνον εὐλαβῶς ἐφυλάσσετο, ἀλλὰ καὶ διὰ πολυτίμων μύρων ἠλείφετο. Οἱ Πέρσαι καὶ Τάταροι μάλιστα ἕνεκα αἰρέσεών τινων ἀφορωσῶν τὸν πώγωνα καὶ μάχας αἱματηρὰς συνεκρότησαν· ἀμφότεροι δὲ οἱ λαοὶ οὗτοι μέχρι τοῦδε εὐλαβοῦνται αὐτόν, οἱ δὲ πρῶτοι καὶ δι' ὑποξάνθου τινὸς βαφῆς τὸν χρωματίζουσι.

Παρὰ τοῖς Ἕλλησιν ὁ πώγων διετηρεῖτο πάντοτε, μάλιστα δ' ἐθεωρεῖτο ὡς σύμβολον τῶν φιλοσόφων, ὡς παρὰ Φοινικίδῃ

Τρίτῳ συνέζευξ' ἡ τύχη με φιλοσόφῳ
πώγων' ἔχοντι καὶ τρίβωνα καὶ λόγον.

Ἐνθυμεῖσθε δὲ ὅταν ὁ Ἑρμῆς παρὰ τῷ Λουκιανῷ ἀπογυμνῶν τοὺς πολυαριθμούς αὐτοῦ ἐπιβάτας, ἵνα μὴ ἀνατρέψωσι τὸ σαθρὸν καὶ διαρρέον τοῦ Χάρωνος πλοῖον, ἐγύμνωσε τοῦ τύφου καὶ τὸν συμπελεύοντα φιλόσοφον, τί εἶπεν ὁ Μένιππος. « Ἀλλὰ καὶ τὸν πώγωνα τοῦτον ἀποθέσθω, ὦ Ἑρμῆ, βαρύν τε ὄντα καὶ λάσιον ὡς ὄρεα, πέντε μναῖ εἰσι τριχῶν τουλάχιστον. » Καὶ ὅταν ἐντολῇ τοῦ Ἑρμοῦ ὁ κυνικὸς φιλόσοφος ἔκοψε διὰ πρίονος τὸν πώγωνα ἐκείνου « Εὖγε, ἐφώνησεν ὁ Ἑρμῆς, ἀνθρωπινώτερος γὰρ νῦν ἀναπέφνης ἀποθέμενος αὐτοῦ τὴν κινάβραν. » Ὑπῆρχε δὲ καὶ παροιμία ἐμπαικτικὴ « ἄπλυτον πώγωνα. »

Πρῶτος Ἀλέξανδρος ὁ Μακεδὼν εἰσῆγαγε τὴν κουράν τοῦ πώγωνος. « Τὸ ξύρεσθαι τὸν πώγωνα

κατ' Ἀλέξανδρον προῆκται, λέγει ὁ Χρύσιππος παρ' Ἀθηναίῳ, τῶν πρῶτων οὐ χρωμένων αὐτῷ· καὶ γὰρ Τιμόθεος ὁ αὐλητὴς πώγωνα μέγαν ἔχων ἤλυε. Καὶ ἐν Ἀθήναις διατηροῦσιν οὐ σφόδρα ἀρχαῖον τὸν πρῶτον προκειράμενον παρωνύμιον ἔχον Κόρσην διὸ καὶ Ἀλέξις ἔφη ποῦ.

Πιττοκοπούμενον τιν' ἢ ξυρούμενον ὄρεα;

Τοῦτον ἔχει τί θάτερον.

Ἢ γὰρ στρατεύειν ἐπινοεῖν μοι φαίνεται

Καὶ πάντα τῷ πώγωνι δρᾶν ἐναντία

Ἢ πολιτικὸν τι τούτῳ προσπίπτειν κακόν.

Τί γὰρ αἱ τρίχες λυποῦσιν ὑμᾶς πρὸς θεῶν;»
Εἰς Ῥόδον ὑπῆρχε νόμος νὰ μὴ ξυρίζωνται, ἐν δὲ τῷ Βυζαντίῳ καὶ πρόστιμον ἐπεβάλλετο εἰς τὸν ἔχοντα ξυρὸν κουρέα.

Παρὰ τοῖς Ῥωμαίοις ὁ πώγων διετηρεῖτο τὸ πάλαι, καὶ ἐκ τοῦ Τίτου Λιβίου μαθητόμενον ὅτι ἐπειδὴ εἰς Γαλάτης τῶν πολιορκούντων τὸ Καπιτώλιον ἐτόλμησε νὰ ἐγγίξῃ τὴν σεβασμίαν γενειάδα τοῦ Μάρκου Παπιρίου, ὅστις μετὰ τῶν λοιπῶν γερόντων συνεκάθητο εἰς τὸν Φόρον, ἐκεῖνος τῷ κατέφερε σφοδρὸν ῥάπισμα, ὅπερ ἐγένετο ἀφορμὴ σφαγῆς πολυαριθμῶν γερόντων. Τετρακόσια πεντήκοντα ἔτη ὁμως μετὰ τὴν κτίσιν τῆς Ῥώμης εἰσῆλθη αὐτόσε ἡ χρῆσις τοῦ ξυροῦ ὑπὸ τοῦ Π. Τικινίου, ὅστις ἔφερεν ἐκ Σικελίας ὁμάδα ὅλην κουρέων, καὶ πρῶτος Σκηπίων ὁ Ἀφρικανὸς ἔδωκε τὸ παράδειγμα τοῦ ξυρίζεσθαι καθ' ἐκάστην. Ἐκτοτε ἅμα εἰς νέος ἐφθανε τὸ εἰκοστὸν πρῶτον τῆς ἡλικίας τοῦ ἔτος, ἐτέλει ἐπίσημον πανήγυριν, καθ' ἣν ἐξυρίζετο, διότι ὑπετίθετο ὅτι τὴν ἡμέραν ἐκείνην εἰσῆρχετο εἰς τὸν βίον τοῦ πολίτου. Πάντες οἱ συγγενεῖς καὶ φίλοι τοῦ παρευρίσκοντο εἰς τὴν τελετὴν ταύτην, καὶ αἱ ξυρισθεῖσαι τρίχες τιθέμεναι ἐντὸς χρυσοῦ ἢ ἀργυροῦ ἀγγείου, ἀφιερῶντο εἰς τὸν Καπιτώλιον Δία ἢ ἄλλην τινὰ θεότητα. Ὅταν ὁμως ἐφθάνε τις τὸ πεντηκοστὸν τῆς ἡλικίας ἔτος ἔπαυε τοῦ ξυρίζειν τὴν γενειάδα του, ὅπερ συνέβαιεν ἄλλως τε καὶ ἐν ὧρα πένθους. Ὁ Τίτος Λίβιος ἀναφέρει ὅτι μετὰ τὴν φυλάκισιν τοῦ Μανλίου μέγα μέρος τοῦ λαοῦ ἄφησε τὸν πώγωνα ὅπως δειξῇ πένθος· τὸ αὐτὸ δ' ἔπραξε καὶ ὁ ὕπατος Μ. Λίβιος, καταδικασθεὶς ὑπὸ τοῦ λαοῦ. Μόνον οἱ φιλόσοφοι ἀπέκρουσαν τὸν συρμόν τοῦ ξυρίσματος καὶ ἔφερον πάντοτε τὸν βαρὺν καὶ λάσιον πώγωνα.

Ἐξηκολούθει τοιοῦτοτρόπως τὸ ξύρισμα τοῦ πώγωνος μέχρι τοῦ αὐτοκατάτορος Ἀδριανοῦ,

στις ὅπως καλύψῃ δυσμορφίαν τινὰ τοῦ προσώπου του ἀφῆκεν αὐτόν. Ἰουλιανὸς δὲ παραβάτης εἶχε μακρότατον πώγωνά· ὥστε ἵνα διαφύγῃ τοὺς σαρκασμοὺς τῶν Ἀντισχέων καὶ λόγον ἔγραψε *Μισοπώγωντα* ἐπικληθέντα, ἐν ᾧ λέγει περὶ τοῦ πώγωνός του τάδε «Καὶ πρῶτον ἀρξάμενος ἀπὸ τοῦ προσώπου· τούτῳ γάρ, οἶμαι, φύσει γεγονότι μὴ λίαν καλῷ, μὴδ' εὐπρεπεῖ, μὴδ' ὥραίῳ, ὑπὸ δυστροπίας καὶ δυσκολίας αὐτὸς προστέθηκα τὸν βαθὺν τουτονὶ πώγωνα, δίκας αὐτὸν πραττόμενος, ὡς ἔοικεν, οὐδενὸς μὲν ἄλλου, τοῦ δὲ μὴ φύσει γενέσθαι καλόν. Ταῦτά τοι διαθεόντων ἀνέχομαι τῶν φθειρῶν, ὥσπερ ἐν λόχμῃ τῶν θηρίων· ἐσθίειν δὲ λάθρως, ἢ πίνειν χανδὸν, οὐ συγχωροῦμαι· δεῖ γάρ, οἶμαι, προσέχειν μὴ λάθω συγκαταφαγὼν τοῖς ἄρτοις τὰς τρίχας. Ὑπὲρ δὲ τοῦ φιλεῖσθαι· καὶ φιλεῖν ἥκιστα ἀλγῶ, καίτοι καὶ τοῦτο ἔχειν ἔοικεν ὁ πώγων, ὥσπερ τὰ ἄλλα, λυπηρὸν, οὐκ ἐπιτρέπων καθαρὰ λείους, καὶ διὰ τοῦτο, οἶμαι, γλυκερωτέροις χεῖλεσι χεῖλη προσμάττειν.» Μετὰ δὲ τὸν χωρισμὸν τῆς Ἀνατολικῆς ἀπὸ τῆς δυτικῆς αὐτοκρατορίας, ὁ Ἡράκλειος καὶ οἱ τοῦ Βυζαντίου αὐτοκράτορες ἐξηκολούθουν τηροῦντες τὸν πώγωνα, ἐνῶ παρὰ τοῖς πάπαις, διαδόχοις τῶν αὐτοκρατόρων ἐν τῇ δύσει, ἐξυρίζετο οὗτος ἀπὸ Λέοντος Γ'. μέχρις Ἰουλίου τοῦ Β'. ὅστις περὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ ΙΣΤ'. αἰῶνος ἀνεβίβασεν ἐπὶ τοῦ θρόνου τοῦ Πέτρου τὴν σεβαστήν του γενειάδα.

Οἱ Λομβαρδοὶ προσέλαβον τὸ ὄνομα αὐτῶν ἀπὸ τὸν μέγα πώγωνα (Long-beard) ὃν εἶχον.

Γουλιέλμος ὁ Κατακτητὴς εὐρὼν τοὺς Ἄγγλους ἐφωδιασμένους μὲ μεγάλους μύστακας καὶ ὑπογένεια, διέταξε τὸ ξύρισμα τοῦ πώγωνος ὁλοσχερῶς, ὅπως ἐκλείψῃ πᾶσα μεταξὺ νικητῶν καὶ ἡττηθέντων διάκρισις, ὁ δὲ διάδοχος αὐτοῦ Ἐρρίκος Α'. ἐπεκύρωσε πανδημῶς τὸ διάταγμα τοῦ Γουλιέλμου, παραδίδας τὸν πώγωνά του εἰς τὰς ψαλίδας τοῦ ἐπισκόπου Σερλῶνος.

Γνωστὸν εἶνε πόσον οἱ Τοῦρκοι, οἵτινες ἄλλως κείρουσι τὴν κόμην αὐτῶν, εὐλαβοῦνται τὸν πώγωνα καὶ πόσον μεγάλη ὕβρις θεωρεῖται ἡ κατ' αὐτῶν προφερομένη σακαλινά-σιτζάχη. Ἐνθυμεῖται μάλιστα ὁ ἀναγνώστης τὸ δημῶδες ἐκεῖνο ἄσματιον, καθ' ὃ οἱ κάτοικοι τῶν χωρίων τοῦ Βάλτου γράψαντες μίαν γραφὴν, δὲν ἔλειψαν νὰ ὑβρίσουν τὰ γένεια τοῦ Καδῆ.

Παρὰ τοῖς Γαλάταις ὁ πώγων ποικίλας ὑπέστη περιπετείας. Πρῶτος ὁ Κλωδίον διέταξε τοὺς μύ-

στον μύστακα φέροντας Γάλλους ν' ἀφήσωσι τὸν πώγωνά των, ὅπως διακρίνωνται τῶν Ῥωμαίων, οἵτινες τότε δὲν ἔφερον αὐτόν. Κατὰ δὲ τοὺς πρώτους τῆς μοναρχίας χρόνους, ὁ πώγων εἶχε χαρακτῆρά τινα ἱερὸν, διότι ἡ ἐπισφράγισις συνθήκης τινος ἢ ὅρκου ἐγένετο ἐγγιζόντων τῶν συμβαλλομένων τοὺς πώγωνας ἀλλήλων, ὡμυον ἐπ' αὐτῶν ἡγεμονίσκοι δὲ τινες φράγχοι ἐστόλιζον τοὺς πώγωνάς των μὲ χρυσὰ καὶ μαργαρίτινα κοσμήματα. Εἰσῆχθη δὲ ἡ συνήθεια τοῦ ξυρίζεσθαι ἐν Γαλλίᾳ περὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ ἔκτου αἰῶνος, ἀλλὰ μικρὸν κατὰ μικρὸν ἡ συνήθεια αὕτη ἡκυρώθη, καὶ ὁ ἐπόμενος αἰὼν εὔρε τοὺς Γάλλους φέροντας μακροὺς πώγωνας, οἵτινες ὅμως μετὰ τὸν Κάρολον Μάγνον ἐξωστρακίσθησαν ἐκ νέου, ἀντικατασταθέντες ὑπὸ σπιθαιμιαίων μυστάκων. Τὸν δέκατον αἰῶνα ὁ πώγων κατέστη πάλιν τοῦ σурμου καὶ ὁ τότε βασιλεὺς Ῥοβέρτος, ἔχων τοιοῦτον μακρὸν καὶ λευκὸν, ἔφερεν αὐτὸν πάντοτε ἐκτὸς τῆς πανοπλίας του ὅπως διακρίνηται εἰς τὰς μάχας ὑπὸ τῶν στρατιωτῶν του. Διακόσια ἔτη βραδύτερον ὁ πώγων ὑπέστη ἐν Γαλλίᾳ δεινὸν ἐξωστρακισμόν, ὑποβληθεὶς καὶ εἰς συνοδικὴν ἀνάθεμα, ὥστε Λουδοβίκος ὁ Νεώτερος ἠναγκάσθη νὰ ὑποβάλῃ τὸ βασιλικόν του πρόσωπον εἰς τὸν ξυρὸν τοῦ ἀρχιεπισκόπου τῶν Παρισίων. Οὕτως ὁ Κάρολος Ζ'. Λουδοβίκος ΙΑ', Κάρολος Η' καὶ Λουδοβίκος ΙΒ'. ἦσαν ἐξυρισμένοι· γεγονός τι ὅμως ἐπελθὼν, προὐκάλεσε τὴν παλινόρθωσιν τοῦ πώγωνος. Ἐν ἔτει 1521, Φραγκίσκος ὁ Α'. παίζων μετὰ τινων αὐλικῶν του μὲ σφαίρας ἐκ χιόνος, ἐπληγώθη εἰς τὸ πρόσωπον ὑπὸ κεράμου, ἥτις εὗρεθῃ τυχαίως ἐν μιᾷ τοιαύτῃ σφαίρᾳ, καὶ ὅπως κρύψῃ τὴν οὐλὴν ἄφησε τὸν πώγωνα, ὃν διέτηρησαν ἔκτοτε μέχρι Ἐρρίκου τοῦ Α'. Τοῦ διαδόχου τούτου ἀναβάντος εἰς ἡλικίαν ἐννέα ἐτῶν ἐπὶ τοῦ θρόνου, οἱ αὐλικοὶ μὴ θέλοντες νὰ φέρωσι πώγωνα, οὗ ὁ βασιλεὺς ἐστερεῖτο, ἐξύρισαν αὐτόν, καὶ ἰδοὺ νέος ἐξωστρακισμὸς τοῦ πώγωνος. Ὁ Λουδοβίκος ΙΓ'. ἔφερε μόνον μύστακα καὶ κάτω αὐτοῦ εἰς τὸ κάτω χεῖλος ὀλίγας τρίχας, ἃς ἀπεκάλεσαν *royale*. Ἐπὶ Λουδοβίκου τοῦ ΙΑ'. μύστακες καὶ *royales* ἐξέλειψαν πρὸς διάκρισιν τῶν Καθινιστῶν, οἵτινες καὶ γενάτοι ἐμπαικτικῶς ὠνομάζοντο, ἕνεκα τῶν μακρῶν πωγῶνων τῶν ἱερέων των. Ὁ Λουδοβίκος ΙΕ'. Λουδοβίκος ΙΣΤ', καὶ Ναπολέων Α'. ἦσαν ὁλοσχερῶς ἐξυρισμένοι, ὁ Λουδοβίκος ΙΗ'. καὶ Κάρολος Α'. εἶχον πρὸς τὸ ὠτίον μικρὰν γενειάδα, ὁ Λουδοβίκος Φίλιππος

ἔφερεν αὐτὴν παραλληλογράμμως κατὰ τὸν ἀγγλικὸν τρόπον καὶ ἐν τέλει ὁ νῦν αὐτοκράτωρ Ναπολέων Γ'. φέρει μακρὸν ὑπογένειον τὸ ὁποῖον ὡμῶς ἀντι-royale ὀνομάζεται imperiale.

Ἀλλ' ἐν Ρώσσιαι αἱ ἐκ τοῦ πώγωνος ἐπελθούσαι δυσχέρειαι ἀπέβησαν καὶ μεγαλειότητες καὶ γελιοωδέστεραι. Ἀρχαία συνήθειαι παρὰ τῶν Τατάρων ληφθεῖσα ἦν νὰ φέρωσιν οἱ Ρῶσοι μακροὺς πώγωνας· ἀλλὰ τὴν συνήθειαν ταύτην κατέπαυσε διὰ θεσπίσματος εἰς τῶν ἡγεμόνων, καὶ οἱ δυστυχεῖς Ρῶσοι ἠναγκάσθησαν πρὸς μεγίστην τῶν θλίψιν νὰ υποβληθῶσιν εἰς τὸ ἡγεμονικὸν ἐκείνο θεσπισμα· τινες μάλιστα ὅπως μὴ χωρισθῶσιν αἰωνίως τοῦ ἀντικειμένου ἐκείνου τῆς λατρείας τῶν, ἐτήρησαν τὸν πώγωνά των ἐντὸς ἀγγείου καὶ ἐνετείλαντο εἰς τὰς διαθήκας τῶν νὰ ἀποθέσωσιν αὐτὸν εἰς τοὺς τάφους των. Ἀλλὰ ἡ ἐπὶ τοῦ πώγωνος ἐπενεχθεῖσα προσβολὴ ἦν καιρία καὶ ἐδείκτο θεραπείας, ταύτην δὲ ἀνεδέχθη νὰ φέρῃ αἵρεσίς τις χριστιανική, τῶν Ροσκολνίκων ἢ ἀνθρωπομοφιτῶν, οἵτινες ἐκτὸς ἄλλων γελιοιδῶν ἄρθρων πίστεως, περεδέχθησαν καὶ τοῦτο, ὅτι ἀπηγορεύετο δι' ἀναθέματος τὸ ξύρισμα τῆς γενειάδος, ἵνα μὴ ἀτιμάζεται ἡ θεία μεγαλειότης καὶ ἀσχημίζεται ἡ εἰκὼν τοῦ Θεοῦ, κατὰ τὴν ὁποίαν ἐπλάσθη ὁ ἄνθρωπος· ἐκ δὲ ταύτης τῆς ἀρχῆς ἐπορίσθησαν τὸ συμπέρασμα ὅτι οὐδεμία ἐλπὶς σωτηρίας καὶ συγχωρήσεως ἁμαρτιῶν ὑπάρχει εἰς τοὺς ξυρίζοντας τὰ γενεῖα. Ἐν ἔτει 1554, ἐπὶ τῆς ἡγεμονίας τοῦ μεγάλου δουκὸς Ἰβάνου Βασιλοβίχ, συνεκροτήθη ἐν Μόσχᾳ γενικὴ σύνοδος ἀρχιερέων, ἧς προήδρευεν ὁ μητροπολίτης Μακάριος, ἥτις μετὰ ἄλλων, ἀπηγόρευσε καὶ τὸ ξύρισμα τοῦ πώγωνος διὰ τῶν ἐξῆς. « Αἱ ἱεραὶ παραδόσεις ἀπαγορεύουσι τοῖς Καθολικοῖς χριστιανοῖς νὰ ξυρίσωσιν τὸν πώγωνα καὶ τὸν μύστακα, διότι αὕτη οὐκ ἔστι παράδοσις τῶν ὀρθοδόξων, ἀλλὰ τῶν Λατίνων καὶ τῶν αἰρετικῶν, συστηθεῖσα ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος Κωνσταντίνου Καρλίνου. Ὁμοίως αἱ παραδόσεις τῶν Ἀποστόλων καὶ τῶν πατέρων ἀπαγορεύουσι καὶ ἀποβάλλουσι τοῦτο. Ἡ παράδοσις τῶν Ἁγίων Ἀποστόλων λέγει οὕτω « Ἄν τις ξυρίσῃ τὸν πώγωνα αὐτοῦ, ἀποθανείτω ». Ἔνεκα τούτου δὲν πρέπει νὰ γίνωνται εἰς τοὺς νεκροὺς τῶν ξυριζομένων χριστιανῶν λειτουργίαι, οὐδὲ νὰ ψάλλωνται προσευχαὶ δι' αὐτοὺς, οὐδὲ νὰ γίνωνται δεκταὶ αἱ περ' αὐτῶν προσφερόμεναι προσφοραὶ ἢ κηρία εἰς τὴν ἐκκλησίαν, διότι ἡ συνήθεια τοῦ ξυρίζεσθαι ἐλήφθη πα-

ρὰ τῶν αἰρετικῶν. Ὁμοίως ὁ Β' κανὼν τῆς ἐν Τρούλλῳ ΣΤ'. Συνόδου ἀπαγορεύει τὸ ξύρισμα διὰ τῶν ἐξῆς « Ἄρα οὐ γέγραπται ἐν τῷ Νόμῳ Μωσέως οὐ δεῖ ὑμᾶς κείρειν τὴν γενειάδα ; Τοῦτο γὰρ ἴδιον ταῖς γυναῖξιν, τοῖς δ' ἀνδράσιν ἔστιν ἀπρέπεια. Ὁ Θεὸς ὁ πλάσας ὡς ἠδὲκνησεν, εἶπε τῷ Μωσῇ μὴ θες ξυρὸν ἢ ψαλίδαν ἐπὶ τὸν σὸν πώγωνα, ὅτι τοῦτο μισητὸν παρὰ τῷ Θεῷ. Τὴν δὲ κουράν εἰσήγαγεν ὁ τῶν Ρωμαίων αὐτοκράτωρ Κωνσταντίνος ὁ Καρκαλλας, προσλαβὼν ὑπὸ τῶν αἰρετικῶν τὸ ἔθιμον τοῦτο. »

Ἄγνωστον εἶνε ποῦ ἡ ἀγία τῆς Μόσχας σύνοδος εὔρε τὰς ἀποστολικὰς παραδόσεις καὶ τὰς συνοδικὰς ταύτας διατάξεις· τὸ δὲ βέβαιον εἶνε ὅτι οἱ ὁπαδοὶ τῆς σιρέσεως ταύτης ὅπως ἐνισχύσωσι τὴν ἀπαγόρευσιν τῆς κουρᾶς τοῦ πώγωνος, ἔσπευσαν νὰ μεταφέρωσιν εἰς τὸ ρωσικὸν ἐκ τοῦ ἑλληνικοῦ πολλὰς ἀνυπάρχτους συγγραφὰς Πατέρων, ἀπαγορευόντων τὸ ξύρισμα. Τοιουτοτρόπως μετέφρασαν παράδοσιν ἀγνώστου τινος Ἑλληνος Νικήτα πρεσβυτέρου τοῦ Σπουδίτου, λέγοντος « Οὐκ ἔστι γεγραμμένον ἐν τῷ νόμῳ ὅτι δὲν πρέπει νὰ ξυρίσῃς τὸν πώγωνά σου, καὶ τοῦτο ἦν ἀπηγορευμένον τῷ Προφῆτῃ ὡς πρᾶγμα βδελυκτὸν ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ ; Σὺ δὲ τοῦτα ποιεῖς ἵνα ἀρέσκῃς τοῖς ἀνθρώποις, καταφρονῶν οὕτω τὸν Θεῖον Νόμον. Διὰ τοῦτο θέλει σὲ πατάξαι Κύριος ὁ Θεός, ὅστις σὲ ἐπλάσε κατ' εἰκόνα αὐτοῦ. » Ἐτέρα μετάφρασις τοῦ Χρυσοστόμου ἔλεγεν « Ἄς προσπαθήσωμεν λοιπὸν νὰ ἐπιστηρίξωμεν τὸν ὅρον ἐκεῖνον, ὃν ὁ Θεὸς διέταξεν εἰς τὸν προφῆτην, τὸ μὴ κείρειν τὸν πώγωνα· ὁ δὲ τάναντία πράττων θανάσιμως ἁμαρτάνει καὶ οὐδ' εἰ ἅπαν ἐκχύσῃ τὸ αἷμα αὐτοῦ σωθήσεται. » Οἱ προσερχόμενοι εἰς τὴν αἵρεσιν ταύτην ἀνεσθαιπίζοντο καὶ ὅρος παραδοχῆς ἦτον ἡ μὴ τοῦ λοιποῦ κουρὰ τοῦ πώγωνος, σύμβολον δὲ πίστεως τὸ ἐξῆς, ὑπὸ τοῦ Πατριάρχου συντεθέν·

» Μισῶ τὸ ἀπατηλὸν καὶ μισητὸν ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ σχῆμα καὶ καταδικάζω τὴν ἐπιβλαβὴ εἰς τὰς ψυχὰς αἵρεσιν τοῦ κείρειν τὸν πώγωνα, αἵρεσιν ἧς ὁ ἀρχηγὸς μὲν ἐκ μέρους τῶν Παπῶν ἦν ὁ Πέτρος, ἐκ δὲ τῶν βασιλέων Κωνσταντίνος ὁ Καβαλίνος. Εἰς τοιαύτην αἵρεσιν καὶ οἱ λοιποὶ Ποντίφικες καὶ πάντες οἱ ἐπίσκοποι καὶ ἱερεῖς τῶν Λατίνων εἰσι πεπτωκότες καὶ ἐξηφανισμένοι. Παρομοίως κηρύττω ἄφρονας τοὺς κοσμικοὺς ἐκεῖνους, οἵτινες ἀσχημίζοντες τὴν ὠραιότητα τοῦ προσώπου αὐτῶν, τὴν κατ' εἰκόνα Θεοῦ πλάσθεισαν,

πίπτουσιν εἰς τὴν ἀτοπίαν τῆς κοῦρας.

Πολλὰ προσπάθειαι τῆς τε Ῥωσικῆς Κυβερνήσεως καὶ τοῦ Πατριάρχου Νίκωνος ἀπητήθησαν ὅπως καταπολεμηθῇ ἡ κινδυνώδης αὕτη αἵρεσις. Καὶ ὅμως μέχρι τοῦ νῦν οἱ Ῥώσοι ἐξακολουθοῦσι τηροῦντες ἱερῶς τὸν πώγωνα αὐτῶν, μόνῃς τῆς ἀριστοκρατίας ἐξαίρουμένης τοῦ κανόνος τούτου.

E. Σ.

Ο ΤΕΤΑΡΤΟΣ.

Ἐν ἔτει 1840 ἢ 1842 εἰχομεν ὡς διδάσκαλον ἄνδρα τινα πεντηκοντούτη περίπου τὴν ἡλικίαν, ὅστις ὠνομάζετο Ραῦμόνδος Κοντός· ἦτο δὲ οὗτος ὑπὸ τε φυσικὴν καὶ ὑπὸ ἠθικὴν ἔποψιν ὁ παραδοξότερος ἄνθρωπος, ὃν δύναται τις νὰ φαντασθῇ.

Τῷ καιρῷ ἐκείνῳ ὅτε ἠρχίζαμεν ἄναγινώσκωμεν τοὺς μύθους τοῦ Ὁφμάνου ἡμεῖς ὅλοι σύμφωνοι ὅτι ὁ Κ. Κοντός ἐδύνατο ἄριστα νὰ παίξῃ λαμπρὸν πρόσωπον μετὰ τῶν φαντασιωδῶν συμπλεγμάτων τοῦ γερμανοῦ μυθογράφου· τὴν δὲ γνώμην ἡμῶν ταύτην συνεμερίζοντο πάντες οἱ μαθηταὶ τοῦ Λυκείου καὶ αὐτὸς ἔτι ὁ διευθυντὴς ἡμῶν Κουγὲ δὲ Φερνίξ· ὑπὸ φυσικὴν ἔποψιν ἦτο τοσοῦτου ὑψηλοῦ ἀναστήματος, ὥστε δὲν ἠδύνατο νὰ ὑψηλώσῃ περιπλέον. Οἱ ὑψηλότεροι μαθηταὶ τῆς συνοικίας ἠναγκάζοντο νὰ πατήσωσιν ἄκροις δακτύλοις, ὅπως ἴδωσι μόνον τὴν ὀξείαν γωνίαν τοῦ πώγωνός του. Ὅταν τὸ πρῶτ' μᾶς συνώδευεν εἰς τὸν πλυννὸν, ἐχομίζομεν ὅτι τὴν νύκτα ἐξετίναξεν ἀκόμη, καὶ λέγω ἐξετίναξεν ἀντὶ ὑψήλωσεν ἐπίτηδες, διότι ὁμοιάζε μᾶλλον πρὸς δένδρον ἢ πρὸς ὃν ἄνθρωπον. Ἦτο δρῦς καθ' ὅλην τὴν σημασίαν τῆς λέξεως. Ὁ κεραυνὸς ἐδύνατο νὰ τὸν καταβάλλῃ, ἀλλ' ἡ σφοδροτέρα καταιγὶς δὲν θά ἴσχυε νὰ τὸν λιγύσῃ.

Εἶπον ὅτι ὠνομάζετο Ραῦμόνδος Κοντός· ἀλλὰ, κατὰ σύμπτωσιν ὅλοι παράδοξον, εἶχεν ἕνα γαμβρὸν, ἀναστήματος λίαν γελοίου καὶ ὅστις ἐκαλεῖτο Μακρῆς. Ἡμεῖς θεραπεύοντες τὴν πονηρὰν ἀδικίαν τῆς φύσεως, ἐδώσαμεν εἰς τὸν γίγαντα τὸ ὄνομα, ὅπερ εἶχεν οικειοποιηθῇ ὁ νάνος, καὶ ἀπεδώσαμεν εἰς τὸν νάνον τὸ σκωπτικὸν ὄνομα τὸ ὅποιον ἐκέκτητο ὁ γίγας.

Τὸν ὠνομάζαμεν λοιπὸν Ραῦμόνδον Μακρῆν καὶ ἐννοεῖται καλῶς ὅτι διὰ τὴν εὐθύτητα ἡμῶν ταύτην δὲν ἔλειψε νὰ ὑποστώμεν μυρίας τιμωρίας. Καί τοι εἶχε μόλις πεντήκοντα ἔτη, ἐφαίνετο ὅμως

πλέον ἢ ἐξηκοντούτης. Τὸ κρανίον τοῦ φαλακρὸν, ἐχρησίμευεν ἄριστον φανάριον, αἱ πυκναὶ ὀφθαλμοὶ τοῦ ὁμοιάζον πρὸς χιονώδεις κλάδους δένδρου, αἱ κόγχαι τοῦ ὀφθαλμοῦ τοῦ καὶ αἱ παρειαὶ τοῦ ἦσαν κοιλώταται ὡς φάραγγες ὑπὸ τοὺς χειμάθρους καὶ ἐφαίνετο ὅτι ποταμοὶ δακρύων εἶχον βρέσει ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν τοῦ ἐπὶ τὰς παρειάς του. Τὸ πρόσωπόν του ἦτο λευκόν, ἀλλὰ κατὰ περιεργὸν τρόπον, ἄνευ λάμπειας, ἄνευ ζωηρότητος, ὥστε ἐδύνατό τις νὰ εἴπῃ ὅτι μεμβρανώδης προσωπὴς ἦτο κεκολλημένη ἐπὶ τῆς σαρκὸς του.

Ἀλλ' ὅ,τι ἐξωογόνει καὶ ἐδίδεν ἐκφρασίην τινα εἰς τὸ πρόσωπον ἐκεῖνο ἦσαν οἱ ὀφθαλμοί, οἵτινες εἶχόν τι θαυμάσιον. Τὸ χρῶμά των ἦτο κυανοῦν καὶ εἶχον γλυκύτητα μεγίστην ὅταν ἐκεῖνος εὐρίσκετο εἰς τὰ καλά του, καὶ ἀγριότητα καὶ ἐκλαμψὶν ἀπαίσιαν ὅταν ἦτο εἰς τὴν κακὴν τοῦ ὥραν.

Διὰ τοὺς καλλιτέχνας ἡ κεφαλὴ του εἶχεν ὠραϊότητα μεγίστην, ἐνέφαινε θλίψιν ἄπειρον καὶ ἐδύνατο νὰ χρησιμεύσῃ ἀναμφισβήτητως ὡς ἀρχέτυπον. Διὰ τοὺς μαθητάς ἦτον εἰς ἄνθρωπος φαντασιόπληκτος, ἄνευ χαρακτῆρος, ἄνευ ἐπιστημότητος, ἐν γένει δὲ τὸν εὕρισκον μισητὸν καὶ ἠθικὴ του δὲν συνετέλει ὀλιγώτερον εἰς τὸ νὰ ἰσχυροποιήσῃ τὴν γνώμην ταύτην. Ἦτο τῷ ὄντι αὐστηρὸς τοσοῦτον, ὥστε ὁ τρόπος τοῦ ἐδύνατο νὰ κληθῇ τυραννία μᾶλλον ἢ αὐστηρότης, διότι, ἀκριβὲς τηρητὴς τῶν παιδαγωγικῶν νόμων, ἐτιμῶρει τὰς μικροτέρας παραβάσεις ὡς σφάλματα καὶ τὰ σφάλματα ὡς ἐγκλήματα.

Ἐδείκνυν ὅτι ἠρέσκετο τιμωρῶν, ὡς ἄλλοι ἀρέσκοντο ἀνταμείβοντες. Παρεφύλαττε τὰ ἐλάχιστα ἡμῶν παραπτώματα καὶ μᾶς τὰ ἐδιόρθωνεν ὡς μέγιστα ἁμαρτήματα, ὥστε ἐδύνατο ἄριστα νὰ χρησιμεύσῃ ὡς δικαστῆς ἐγκληματικῶν πράξεων καὶ πάντοτε μετὰ τῶν ἡμῶν εὐρισκόμενος μᾶς ἀνεκάλει ἀπαίσια πράγματα. Ἦτον εἶδος ἀρχαγγέλου ἀποστάτου, ἐκδικουμένου τὸν Θεόν, καὶ παροργιστοῦ τὸ καλὸν, ὅπως εὗρη τὸ κακόν. Σκληρὸς μέχρις ἀδικίας τοσοῦτον φόβον μᾶς εἶχεν ἐμπνεύσει, ὥστε ὅταν ὕψωνε μόνον τὴν φωνήν, ἡμεῖς κατεβιβάζομεν τὴν κεφαλὴν. Μιᾶ ἡμέρᾳ εἰς ἡμῶν παροργισθεὶς διὰ τὴν μοχθηρίαν του, τῷ ἐβρίψε κατὰ κεφαλῆς τὸ λεξικόν του, ἀλλ' ἐκεῖνος, χωρὶς οὐδόλως νὰ δεῖξῃ ὅτι ἐταράχθη, λαβὼν τὸν ἐπαναστάτην ἀπὸ τὸν τράχηλον, τὸν ἐβρίψε μετὰ τὴν μεγαλειτέραν γαλήνην ἀπὸ τὸ παράθυρον, καὶ ἐπειδὴ, ἐν παρόδῳ ῥητέον, ὁ οἶκός μας ἦν ἀρκούντως ὑψηλός, ὁ δυστυχὴς μαθητὴς, ὅστις ἐκαλεῖτο